

TÜRKİYE'DE MODERNLEŞME
Din, Siyaset ve Toplumsal Değişme

Mahmut Hakkı Akın

Gözden Geçirilmiş 2. Baskı

Matbu

Matbu Kitap – 16
Türk Düşüncesi - 2

Mahmut Hakkı Akın, *Türkiye’de Modernleşme:
Din, Siyaset ve Toplumsal Değişme*

Editör: Lütfi Sunar
Tasarım: Seyfullah Bayram

Baskı & Cilt:
Kitapyurdu Doğrudan Dağıtım
Yenibosna Merkez Mh. Cemal Ulusoy Cd. No: 43
Bahçelievler/İstanbul
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)
Gözden Geçirilmiş 2. Baskı: İstanbul, 2022

ISBN: 978-605-9253-14-7

© Matbu Kitap, 2022
Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Matbu Kitap
Akfırat Mah. Fatih Sultan Mehmet Bulvarı. No: 3 Tuzla İstanbul
bilgi@matbukitap.com | www.matbukitap.com

Mahmut Hakkı Akın

TÜRKİYE'DE MODERNLEŞME
Din, Siyaset ve Toplumsal Değişme

Gözden Geçirilmiş 2. Baskı

Matbu

Türk Düşüncesi Dizisi

Bu dizi Türkiye'de sosyal ve siyasal düşüncelerin değişimini ele alan metinlere yer vermektedir. Dizide Türk düşüncesindeki çağdaş gelişmeleri ve temel meseleleri ele alan özgün araştırma metinleri yayımlanmaktadır.

Dizideki Diğer Kitaplar

Mahmut Hakkı Akın, *Türk Sağı: Siyaset ve Sosyoloji Yazıları*

Mahmut Hakkı Akın & Faruk Karaarslan, *Hayat Penceresinden: Mustafa Aydın ile Nehir Söyleşi*

Mahmut Hakkı Akın, 1981 yılında Karaman'da doğdu. İlk ve orta eğitimini Karaman'da tamamladı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden mezun oldu (2003). Yüksek lisans (2005) ve doktora eğitimini (2009) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalında tamamladı. Sosyoloji alanında 2013 yılında doçent, 2018 yılında profesör unvanlarını almaya hak kazandı. Selçuk Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Marmara Üniversitesinde akademisyen olarak çalıştı. Halen İstanbul Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesidir. Türk modernleşmesi, siyaset sosyolojisi, sosyal teori, İslamcılık, muhafazakarlık alanlarında çalışmaktadır. mahmuthakin@gmail.com

İçindekiler

Kitaptaki Yazıların Künye Bilgileri	ix
Önsöz	xi
Tarihsel ve Sosyolojik Bir Mesele Olarak Türk Modernleşmesi 1	
İdeolojiye Karşı İdeolojinin Üretilmesi: Türkiye’de Din ve İdeoloji İlişkisi	27
Türkiye Modernleşmesi Karşısında Dini Gruplar	43
Türkiye Siyasi Kültüründe Laiklik Meselesi ve 15 Temmuz Sonrası Laiklik Tartışmaları	71
İki Modernleşme Arasında Türkiye’de Siyasal Kültür Değişmesi ve Medya	97
Erken Cumhuriyet Modernleşmesinde Yabancıda Aranan Yerlilik	115
1980 Sonrası Dönemde İslamcılarda Modernlik Karşıtlığı	131
Türkiye’de Kent Sosyolojisi Alanına Yeni Bir Katkı: Kent Dindarlığı Meselesi	153

Türkiye’de Muhafazakarlığın Direnme Odağı Olarak Aile	171
Orta Doğu’da Orta Doğu’ya Yabancılaşmak Üzerine	191
Üniforma: Türk Modernleşmesinde Kültürel İktidar İlişkilerini Anlamada Anahtar Bir Sembol	201
Kaynakça	209
Dizin	219

Kitaptaki Yazıların Künye Bilgileri

Tarihsel ve Sosyolojik Bir Mesele Olarak Türk Modernleşmesi, *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce*, (Der. L. Sunar), Ankara: YTB Yayınları, 2020 ss. 123-143.

İdeolojiye Karşı İdeolojinin Üretilmesi: Türkiye’de Din ve İdeoloji İlişkisi, *Demokrasi Platformu*, (26), 2011, ss. 135-146.

Türkiye Modernleşmesi Karşısında Dini Grupları, *İnsan ve Toplum*, 7(1), 2017, ss. 1-24.

Türkiye Siyasi Kültüründe Laiklik Meselesi ve 15 Temmuz Sonrası Laiklik Tartışmaları, *Muhafazakâr Düşünce*, (49), 2016, ss. 37-56.

İki Modernleşme Arasında Türkiye’de Siyasal Kültür Değişmesi ve Medya, *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (30), 2018, ss. 154-164.

Erken Cumhuriyet Modernleşmesinde Yabancıda Aranan Yerlilik, *Sosyoloji Divanı*, (1), 2013, ss. 45-56.

1980 Sonrası Dönemde İslamcılarda Modernlik Karşıtlığı,

Bir Başka Hayata Karşı: 1980 Sonrası İslamcı Dergilerde Meseleler, Kavramlar ve İsimler II, (Der. L. Sunar), Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2019, ss. 37-53.

Türkiye’de Kent Sosyolojisi Alanına Yeni Bir Katkı: Kent

Dindarlığı Meselesi, *Sosyo-Kültürel Farklılık ve Alaşım Mekânları: Kent ve Kentler*, (Der. N. Sam, R. Sam), Bursa: Ezgi Kitabevi, 2012, ss. 59-73.

Türkiye’de Muhafazakârlığın Direnme Odağı Olarak Aile,

Muhafazakâr Düşünce, (31), 2012, ss. 3-20

Orta Doğu’da Orta Doğu’ya Yabancılaşmak Üzerine, 15.

Edebiyat Günleri, Bursa, 2015.

Üniforma: Türk Modernleşmesinde Kültürel İktidar

İlişkilerini Anlamada Anahtar Bir Sembol, *Sosyoloji Diverm*, (15), 2020, ss. 279-283.

Önsöz

Bu kitap, Türk Modernleşmesi konusuna farklı meseleler üzerinden odaklanan ve farklı dönemlerde yazdığım makale, kitap bölümü, deneme ve kitap değerlendirmelerinin derlenmesinden oluşmuştur. Bu yazılar arasında, araştırma görevlisiyken yazdığım bir kitap değerlendirme yazısı dışında öğretim üyeliğimin ilk yıllarında yazdığım yazılar da bulunmaktadır. Elbette geçmiş dönemde yazdığım yazıları yeniden okuduğumda eksikler gördüğümü belirtmek durumundayım. Eksiklerine rağmen bu yazıları yeniden yazmak yerine tekrar bir okuma yaptım ve bazı ifadeleri düzeltmekle yetindim.

Kitabı oluşturan yazıları yeniden okuduğumda, Türk modernleşmesinin özellikle nesiller arası değişiminin Cumhuriyet Dönemi'ne yansımalarına odaklandığımı fark ettim. Hemen bütün yazılarda metodolojik temel ya da yazının omurgası bu teze dayanmıştır. Vurguları farklı şekillerde olmak üzere Türk modernleşmesi konusuyla ilgilenmiş, yerli ve yabancı alanın otorite isimlerinin çoğunda bu tezi takip etmek mümkündür. Bu değişim, aynı zamanda birçok farklı alanda, farklı görünümler üzerinden takip edilebilen zengin bir kaynaktır. Ayrıca daha birçok konu hâlâ sosyal bilimciler tarafından çalışılmayı beklemekte ve

benim de ileride farklı konularda araştırmalar yapma arzum devam etmektedir.

Kitaptaki yazıların bir kısmında Türk modernleşmesi, bir kısmında Türkiye modernleşmesi ifadesi geçmektedir. Bu tercih özel bir sebebe dayanmamaktadır. Doçentlik sözlü sınavımda bir öğretim üyesi, “neden Türk Modernleşmesi ifadesini kullanıyorsunuz” diye sormuştu. Türk ya da Türkiye modernleşmesi ifadelerinin birbirinin yerine kullanılabileceğini düşünüyorum. Etnik farklılığı vurgulamak amacıyla bir ifadeyi diğerine tercih eden anlayışlara mesafeli olduğumu da belirtmek isterim. “Türk” ifadesinin sadece bir ırka referansla kullanılması, bağlamından koparılmasıyla mümkündür.

Bu kitabın Türk modernleşmesi konusuna ilgi duyanlara, özellikle de akademik çalışma yapanlara katkı sağlamasını ümit ediyorum. Yazılarımın derlenerek kitaplaştırılması konusunda beni teşvik eden dostum ve meslektaşım Öner Buçukcu’ya teşekkür ederim.

Mahmut Hakkı Akın

Üsküdar-2021